

Handläggare

Mattias Gustafsson

samradcementa@sweco.se

Samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 30 juni 2022 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande inom sitt ansvarsområde.

Cementa AB (Cementa) avser att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad täktverksamhet i de två befintliga kalkstenstäkterna Västra brottet och File hajdar, samt fortsatt länshållning av dessa två täkter och den äldre täkten Östra brottet, allt inom fastigheten Othem Österby 1:229 i Gotlands kommun. Brytningen och länshållningen planeras att omfatta omkring 30 års brytning i File hajdartaekten. Om tillstånd medges till verksamhet i Västra brottet planeras den att avvecklas inom 10 år och täkten planeras då att vattenfyllas. Brytningen av både kalk- och märkesten planeras då att enbart ske i File hajdartaekten, vilken då kommer att fördjupas.

Cementa bedriver nu täktverksamheten med ett tillstånd från regeringen (M2021/01774), och har till Mark- och miljödomstolen i Nacka (M 2754-22) lämnat in en ansökan om ett kortvarigt tillstånd till täktverksamhet vid File hajdar respektive Västra brottet, med en ansökt verksamhetstid på fyra år. Ansökan omfattar även mottagning och hantering av kalksten från Nordkalk. Avseende det kortvariga tillståndet har inte huvudförhandling ägt rum ännu.

Det utvunna materialet ska användas för cementtillverkning vid bolagets anläggning i Slite. Cementtillverkningen i Slite är av stor vikt för den svenska cementförsörjningen eftersom den står för den absolut största delen av den cement som används i Sverige. Samhället har ett stort behov av cement för ett flertal verksamheter så som infrastruktur, husbyggen, gruvbrytning med mera. Ur ett försörjningsperspektiv är det också viktigt, särskilt i dessa tider då krig pågår i Europa, att det finns en nationell råvaruproduktion av cement.

SGU anser det som viktigt att i kommande underlag tydligt beskriva och redovisa:

- Vattenbalans och påverkan på grundvatten samt grundvattenberoende ekosystem för den ansökta verksamheten
- Åtgärder som kan mildra eller förhindra negativa miljökonsekvenser av verksamheten på grundvatten samt vilken effekt på både kort och lång sikt som dessa åtgärder bedöms medföra
- Risk för grundvattenpåverkan på skyddade områden inom täkternas influensområden
- Risk för påverkan på den kommunala vattenförsörjningen i Slite
- Undersökningar som utförts i samband med framtagande av underlaget, inklusive resultat
- En tydlig tidplan för när verksamheter och åtgärder kommer att utföras över tid

Vid de nollalternativ som presenteras är antingen alla täkter länsdumpade eller inga täkter länsdumpade. En beskrivning av nuvarande och framtida förhållanden med och utan planerad ansökt verksamhet behöver beskrivas, där även konsekvenser med respektive utan föreslagna skyddsåtgärder bör ingå. Även effekter av redan utförda skyddsåtgärder som beslutats i tidigare tillstånd ska beaktas.

Verksamheten kommer att bedrivas inom grundvattenförekomsten Mellersta Gotland – Roma (WA96690582), vilken idag har otillfredsställande kvantitativ och kemisk status. De beslutade miljökvalitetsnormerna är god kvantitativ status senast 2027 och god kemisk grundvattenstatus med undantag av trikloreten och tetrakloreten samt klorid som har tidsundantag till 2027 (VISS). Det är viktigt att utreda vilka konsekvenser som verksamheten kommer att ha på grundvattenförekomstens status samt på möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna. För det fall att verksamheten inte är tillåtlig enligt 5 kap. 4 § miljöbalken behöver Cementa motivera varför ett undantag enligt 4 kap. 11 och 12 §§ vattenförvaltningsförordningen anses möjligt.

SGU anser att de genomförbara åtgärder som föreslagits i samrådsunderlaget för att mildra negativa miljökonsekvenser för grundvattenförekomsten behöver utvecklas i det fortsatta underlaget. Cementa behöver även utveckla och beskriva var de föreslagna åtgärderna bedöms ge effekt både på kort och lång sikt samt om åtgärderna bedöms påverka de naturliga återhämtningsförloppen när täktverksamheten upphör. Cementa bör även förtydliga vilka av de föreslagna åtgärderna som bolaget ser som skyddsåtgärder och vilka som anses vara kompensationsåtgärder.

Cementa lyfter i handlingarna även att en påverkan kan uppkomma inom grundvattenförekomsten Norra Gotland – Stenkyrka. SGU anser att Cementa i kommande underlag ska beskriva närmare i vilken grad påverkan på grundvattenförekomsten Norra Gotland – Stenkyrka bedöms ske.

Det är av vikt att både hög- och lågvattensituationer beaktas och beskrivs i ansökan, inklusive situationen som uppkommer när Västra brottet vattenfylls. Detta medför att även sakägare som kan få höjda grundvattennivåer i sina brunnar eller andra undermarksinstallationer bör omfattas av samrådet.

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. avdelningschefen Jennie Abellsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetscheferna Mats Wallin och Erika Ingvald, statsgeologen Carola Lindeberg samt utredaren Peter Åkerhammar deltagit. Statsgeologen Mattias Gustafsson har varit föredragande.

Jennie Abellsson

Mattias Gustafsson